

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร The Development of Academic Administration for Subject Department Heads in Surat Thani 2 Academic Collaborative Group, Surat Thani Chumpon Secondary Educational Service Area Office

ลภัสพร วงศ์เมฆ

Lapasorn Wongmake

สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000

Educational Administration, Master of Education, Suratthani Rajabhat University, Surat Thani 84000

Corresponding Author: E-mail: lapasorn@gmail.com

Received: 14 Apr. 2021; Revised: 13 May 2021; Accepted: 26 May 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 2) พัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) ประเมินผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิส และแม็กแท็กการ์ด ได้แก่ 1) ขั้นการวางแผน 2) ขั้นการปฏิบัติการ 3) ขั้นการสังเกตการณ์ และ 4) ขั้นการสะท้อนผล โดยดำเนินการทั้งหมด 2 รอบ แนวทางที่ใช้ในการพัฒนา คือ การจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบ โรงเรียนศรีรัฐวิทยาคม จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2) แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) คู่มือประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำเสนอผลในเชิงบรรยายและพรรณนาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยมีสภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ การพัฒนาการนิเทศการศึกษา การพัฒนาการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาการวัดและประเมินผล 2) การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย พบว่า มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพิ่มขึ้นหลังจากเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) การประเมินผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านเจตคติ พบว่า มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ตามกระบวนการ ติดตาม ประเมินผลของคณะครู

ภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การพัฒนาครู

Abstract

The objectives of this study were to: 1) study the present situation and needs on academic administration of subject department heads, 2) develop the academic administration of subject department heads, and 3) assess the development of academic administration of subject department heads in educational institutes. This study was conducted by action research method based on the theory of Kemmis and McTaggart including 4 steps on planning, action, observation, and reflection with the complete cycle. The approaches used in the development of the heads of departments involved organizing workshops and practicing professional learning community activities. The target group were 24 heads of eight departments from Bantakhunwittaya School, Mutthayom Barn Thumneab School, and Kiriratwittayakom School in Surat Thani. The research instruments were: 1) a focus group discussion, 2) a pre-test and post-test after workshop, and 3) a workshop manual. The research statistics included percentage, mean, and standard deviation. The data were presented in descriptive analysis and content analysis.

The research findings were as follows. 1) The state and needs of the academic administration of the target group included the development of educational supervision, research development for educational quality, and development of assessment and evaluation. 2) The development of the academic administration of the target group was carried out by organizing workshops and practicing professional learning community activities. In regard to organizing workshops, it was found that the target group gained more knowledge and ability after the workshops. 3) The assessment of the development of the academic administration of the target group focused on research, knowledge, skills, and attitude showed that the trainees were able to understand the knowledge on the academic administration and proceed knowledge transfer. Moreover, the follow-up study of the trainees revealed high efficiency and performance and realization on the importance of academic administration at higher level.

Keywords : Academic Administration, Heads of Departments, Development of Teachers

1. บทนำ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในช่วงที่ดำเนินการภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัตของโลก ศตวรรษที่ 21 และสถานการณ์ที่เป็นแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ โดยใช้กรอบและแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545

และแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) [1] ได้สะท้อนด้านถึงบริบทของการจัดการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เด็กที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษามีแนวโน้มลดลง แต่จำนวนสถานศึกษากลับไม่ได้ลดลงและมีแนวโน้มที่สถานศึกษาจะมีขนาดเล็กลงและมีจำนวนเพิ่มขึ้น ส่งผลให้การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในระบบการศึกษาทั้งอาคาร สถานที่ ครูและบุคลากรทางการ

ศึกษาจำเป็นต้องมีการทบทวนและบริหารจัดการใหม่ให้มีประสิทธิภาพและใช้ประโยชน์ได้สูงสุด ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 พบว่า อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ส่วนใหญ่จะมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ คะแนนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง และต่ำ ในปี พ.ศ. 2561 ผลคะแนน O-NET ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในวิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ย 52.29 วิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 31.62 และ 36.89 ตามลำดับ และในส่วนวิชาภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ย 27.36 และ 24.82 ตามลำดับ [2] แสดงให้เห็นคุณภาพของการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาซึ่งมีความแตกต่างกันสูง ดังนั้นสถานศึกษาควรมีการพัฒนาคุณภาพคุณภาพผู้เรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้การบริหารงานวิชาการเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาทในการดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีอำนาจในการตัดสินใจ วางแผน ประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารงานและการงานสอนที่เกี่ยวข้องกับครูผู้สอนนั่นเอง [3] หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีภาวะผู้นำมีความสำคัญต้องคัดกรองตามมาตรฐานที่กำหนดตำแหน่งได้กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีหน้าที่รับผิดชอบปริมาณและผลงานสูง โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติได้แก่ 1) พัฒนางานวิชาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีความก้าวหน้าอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตร 2) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิชาการ (การประกวดแข่งขันต่าง ๆ) 3) ร่วมวางแผน จัดทำแผนและดำเนินงานตามแผนให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย 4)

นิเทศครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) เสนอผลการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้บริหาร สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ภายในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดชุมพร จากสภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบัน พบว่า โดยภาพรวมคุณภาพการศึกษาทางวิชาการและคุณลักษณะของผู้เรียนยังไม่น่าพอใจ ซึ่งผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานีเขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ปีการศึกษา 2561 ในภาพรวมพบว่า ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยรวมระดับเขตพื้นที่ต่ำกว่าระดับประเทศ [4] สอดคล้องกับผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 พบว่า อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ [5] นอกจากนี้จากการวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สามที่ผ่านมา พบว่า ตัวบ่งชี้ที่โรงเรียนจำนวนมากไม่ผ่านการประเมิน คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวบ่งชี้ที่ 5 คือ กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เพราะงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บอกลถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาแก่ผู้เรียน การที่ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) มีแนวโน้มคะแนนเฉลี่ยต่ำ ถือได้ว่าเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของสถานศึกษาและจำเป็นต้องพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน เพราะความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นอกจากการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแล้วยังขึ้นอยู่กับ

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้งานวิชาการของโรงเรียนประสบผลสำเร็จและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงมีความสนใจและต้องการที่จะศึกษา การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานีเขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อจะทราบถึงสภาพและความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแนวในการสร้างแผนปฏิบัติการประเมินผล พัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้นเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบสามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานีเขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2.2 เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานีเขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2.3 เพื่อประเมินผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานีเขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระในกลุ่มโรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเหมียบ โรงเรียนศรีรัฐวิทยาคม สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 24 คน

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรต้น การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ตามกระบวนการ PAOR ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) 4) การสะท้อนผล (Reflection)

2) ตัวแปรตาม ผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice) และด้านเจตคติ (Attitude)

3.3 วิธีการดำเนินการงาน

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart ซึ่งเป็นวงจรการทำงานอย่างเป็นระบบ มีการปรับปรุงสิ่งที่ปฏิบัติให้ดีขึ้น จะนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัย โดยดำเนินการ 2 วงรอบตามลำดับดังนี้ คือ

1) การวางแผน (Planning)

1.1) ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการเพื่อกำหนดกรอบในการสนทนากลุ่ม

1.2) ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยได้ร่วมทำการสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ประเด็นเรื่องการวิเคราะห์ สภาพ ความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

1.3) ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายของงานวิจัยกำหนดแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ

วางแผนการดำเนินการและการติดตาม และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มและบันทึกประเด็นต่าง ๆ ลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2) การปฏิบัติ (Action)

2.1) ผู้วิจัยจัดโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โรงเรียนศรีรัฐวิทยาคม

2.2) ประเมินความรู้ความเข้าใจของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกัน มีการสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ดังนี้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางของข้อคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ จากนั้นสร้างแบบทดสอบ โดยนำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบและวัตถุประสงค์ (IOC) ระหว่าง 0.80-1.00 และนำไปทดลองใช้กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จากนั้นตรวจสอบแล้วคัดข้อสอบที่มีความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-1.00 ให้ได้ข้อสอบที่มีความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกตามที่กำหนด จำนวน 20 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้นนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และนำคะแนนการประเมินก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการมาเปรียบเทียบกัน โดยวิเคราะห์จากค่าสถิติ คือ คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อดูการพัฒนาของกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย

2.3) กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้คู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ดังนี้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เพื่อเป็นแนวทางของคู่มือให้ครอบคลุม

วัตถุประสงค์ จากนั้นสร้างคู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการ และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินคุณภาพของคู่มือการอบรมเชิงปฏิบัติการ จากนั้นนำแนวทางที่ได้ไปปฏิบัติจริง

3) การสังเกตการณ์ (Observation)

3.1) สังเกตการดำเนินงานของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนผลข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในแต่ละโรงเรียน ผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ ZOOM และกลุ่ม LINE

3.2) สังเกตผลที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานการพัฒนาวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และบันทึกผลข้อมูลในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในแต่ละโรงเรียน โดยใช้แบบบันทึกกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ (PLC) และผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

4) การสะท้อนผล (Reflection)

4.1) ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยประมวลผลภาพรวมและสรุปผลการปฏิบัติงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โดยการสนทนากลุ่มและผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลบันทึกประเด็นต่าง ๆ ลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงในเชิงพรรณนาวิเคราะห์

4.2) ผู้วิจัยและกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยร่วมทำมาตรฐานการดำเนินงาน เพื่อวางแผนนำไปใช้ครั้งต่อไป

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) รวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มและบันทึกประเด็นต่าง ๆ ลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 2) ทดสอบความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ 3) กิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม Zoom

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัยในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) 2) วิเคราะห์จากค่าสถิติ คือ ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่มออนไลน์

4. ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการดำเนินการวิจัยตามวงรอบที่ 1 และวงรอบที่ 2 ในแต่ละชั้น ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการดำเนินการวิจัยในวงรอบที่ 1

ขั้นตอนการ	ผลการดำเนินการ
การวางแผน (Planning)	1. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบ ได้วิเคราะห์สภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ปรากฏว่า มีความต้องการพัฒนาการนิเทศการศึกษา เพราะว่า ครูขาดความเข้าใจ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ไม่มีคู่มือปฏิบัติ การดำเนินการไม่เป็นไปตามปฏิทินการดำเนินการที่กำหนด โรงเรียนไม่นำผลการนิเทศภายในมาปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานโรงเรียน 2. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา ได้วิเคราะห์สภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ปรากฏว่า มีความต้องการพัฒนาการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา เพราะว่า ครูไม่มีทักษะในการเก็บรวบรวมในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งไม่สามารถนำปัญหาการจัดการเรียนการสอนไปสู่กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการ 3. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนศรีรัฐวิทยาคม ได้วิเคราะห์สภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ปรากฏว่า มีความต้องการพัฒนาการนิเทศการศึกษา เพราะว่า ครูไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการนิเทศภายใน ไม่เห็นความสำคัญในการนิเทศ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองให้การผลักดันให้เกิดการพัฒนาครูและผู้นำการนิเทศไม่ได้มีการวางแผนร่วมกัน
การปฏิบัติการ (Action)	ผู้วิจัยได้ประเมินความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายการวิจัยจำนวน 24 คน โดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการสูงขึ้น 7.09 คะแนน
การสังเกตการณ์ (Observation)	1. จากการติดตามดำเนินงานของกลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบพบว่า กลุ่มเป้าหมายการวิจัยและคณะครูได้มีการกำหนดนโยบาย จัดทำแผน/โครงการ/คู่มือ สร้างความรู้ความเข้าใจในการนิเทศดำเนินการ บันทึกผล ติดตามและประเมินผล ตามแผนที่กำหนดไว้ 2. จากการติดตามดำเนินงานของกลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา พบว่า กลุ่มเป้าหมายการวิจัยและคณะครู ได้ร่วมศึกษาหลักเกณฑ์ ระเบียบ กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนถึงการรายงานผลการวิจัยในชั้นเรียน ตามแผนที่กำหนดไว้ 3. จากการติดตามดำเนินงานของกลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนศรีรัฐวิทยาคม พบว่า มีการประชุมหัวหน้ากลุ่มสาระ จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ สร้างความตระหนักให้แก่คณะครูและผู้เกี่ยวข้องดำเนินการบันทึกผล ติดตามและประเมินผล ตามแผนที่กำหนดไว้

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนการดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
การสะท้อนผล (Reflection)	1. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบ มีความรู้ความเข้าใจ ขั้นตอน ขอบข่ายและแนวปฏิบัติการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม และความชัดเจนมากขึ้น กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ กระบวนการได้ 2. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย สามารถเลือก/สร้างนวัตกรรมที่ใช้การแก้ปัญหา/พัฒนา ได้อย่างเหมาะสม 3. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนศิริรัฐวิทยา ประชุมชี้แจงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ครูผู้สอนมีความตระหนักถึงความสำคัญการนิเทศการศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงผลการดำเนินการวิจัยในวงรอบที่ 2

ขั้นตอนการดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
การวางแผน (Planning)	1. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบ มีความต้องการเผยแพร่ขยายผลในลักษณะแบบร่วมพัฒนา มีเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานโดยมุ่งแก้ปัญหาและการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ 2. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา มีความต้องการให้มีการพูดคุยภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมอง ผลการพัฒนา/แก้ไขการจัดการเรียนการสอนและนำไปต่อยอดองค์ความรู้ในภาคเรียนต่อไป 3. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนศิริรัฐวิทยาคม มีความต้องการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนิเทศการศึกษา โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่คณะครูและพัฒนาการเขียนรายงานผลการนิเทศการศึกษาของคณะครูอย่างเป็นระบบ
การปฏิบัติการ (Action)	1. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียบ ได้ทบทวนความรู้การพัฒนาการนิเทศการศึกษาให้กับคณะครู ด้านการเผยแพร่ขยายผลในลักษณะแบบร่วมพัฒนา โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา 2. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา ได้ทบทวนความรู้การพัฒนาการวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา ด้านสะท้อนการวิจัย แลกเปลี่ยนมุมมอง ผลการพัฒนา/แก้ไขการจัดการเรียนการสอนและนำวิจัยในชั้นเรียนไปต่อยอดองค์ความรู้ 3. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนศิริรัฐวิทยาคม ได้ทบทวนความรู้การพัฒนาการนิเทศการศึกษา ด้านพัฒนาการเขียนรายงานผลการนิเทศภายในกลุ่มสาระ

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ขั้นตอนการดำเนินการ	ผลการดำเนินการ
การสังเกตการณ์ (Observation)	1. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนมัธยมบ้านท่าเนียน โดยเสริมสร้างขวัญกำลังใจให้กับคณะครู โดยใช้เทคนิคหรือกลวิธี “พูดน้อย ฟังมาก ยอมรับ” 2. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา เปิดโอกาสการสะท้อนผลการวิจัยการจัดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Reflective) แลกเปลี่ยนมุมมอง ผลการพัฒนา/แก้ไขการจัดการเรียนการสอน 3. กลุ่มหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนศิริรัฐวิทยาคม ได้จัดประชุมกลุ่ม และชี้แจงแนวทางการเขียนรายงานผลการนิเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้กับคณะครู
การสะท้อนผล (Reflection)	กลุ่มเป้าหมายของการวิจัย สามารถถ่ายทอดความรู้ องค์กรประกอบแนวทางในการปฏิบัติการพัฒนาการบริหารงานวิชาการได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้การพัฒนางานวิชาการในประเด็นที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องการพัฒนาเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

5. สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 ผลการศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า การพัฒนาการนิเทศการศึกษาเป็นด้านที่มีสภาพและความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการสำคัญที่ส่งผลในการบริหารงานวิชาการ สอดคล้องกับดวงหทัย และวิลาพัฒน์ [6] กล่าวว่า การบริหารจัดการหลักสูตรที่ประสบความสำเร็จนั้น “การนิเทศ” เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตร เนื่องจากเป็นกระบวนการช่วยเหลือ กำกับ ติดตาม ดูแลครูให้สามารถพัฒนาและนำหลักสูตรไปใช้ตามเป้าหมาย เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำกับติดตาม ช่วยเหลือ และส่งเสริมให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและตรงตามวัตถุประสงค์ตัวชี้วัดของหลักสูตร

5.2 ผลการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา หลังจากได้ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ

ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า มีการประเมินผลก่อนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Pre-test) และหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Post-test) ที่แสดงให้เห็นว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้กับคณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีคะแนนเฉลี่ย (μ) การประเมินก่อนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เท่ากับ 11.33 คะแนนหรือร้อยละ 56.65 และหลังการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เท่ากับ 18.43 คะแนนหรือร้อยละ 92.15 พบว่ามีค่าสูง 7.09 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 35.50 ผลการศึกษาสอดคล้องกับจตุพร [7] ทำการวิจัยเรื่องผลการดำเนินโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้แผนที่ความคิดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พบว่าหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เข้าร่วมอบรมและผ่านอบรม มีความพึงพอใจและได้รับประโยชน์โดยรวมจากการเข้าร่วมโครงการฯ ในระดับมากที่สุด นักศึกษาส่วนใหญ่ทราบข้อของโครงการจากการประชาสัมพันธ์ของอาจารย์ในชั้นเรียนและยังต้องการให้จัดครั้งต่อไป

5.3 ผลการประเมินผลการพัฒนาการบริหารงาน วิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า จากการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของหัวหน้า กลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษามีแนวทางคือ การจัด อบรมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ โดยหลังจากการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้มีความรู้ ความเข้าใจในหลัก การแนวทางการบริหารงานวิชาการเพิ่มขึ้น และสามารถ ดำเนินงานการบริหารงานวิชาการ มีกระบวนการที่ ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ ศรีวรรณ [8] ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาตนเอง ของครูในสถานศึกษา สหวิทยาเขตบึงสามพัน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 40 พบว่า ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของครูในสถาน ศึกษา ด้านการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ติดตามองค์ความรู้ ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพจากผลการวิจัยพบว่า ครูมี ความต้องการพัฒนาตนเอง คือ การฝึกอบรม การเข้าร่วม สัมมนา และการสร้างผลงานทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก **ข้อเสนอแนะ**

- 1) ควรมีการวิจัยและพัฒนาแนวทางการพัฒนาการ บริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ครบทุกด้าน เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการให้สูงขึ้น
- 2) ควรศึกษาวิจัยถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหาร งานวิชาการของครูในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สูงขึ้น
- 3) ควรศึกษาพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อ ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานทดสอบการศึกษา. (2563). แนวทาง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพทางการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : เอ็น.เอ.ร็ดนะเทรดดิ้ง.
- [2] สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2561). [ออนไลน์]. รายงานผลการทดสอบทางการศึกษา

- ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561. [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2562]. จาก <http://www.niets.or.th>.
- [3] มะลิวรรณ ประวัง. (2553). การพัฒนาภาวะผู้นำ ของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- [4] กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สพม.11. (2561). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11, สุราษฎร์ธานี.
- [5] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : พรักหวานกราฟฟิค.
- [6] ดวงหทัย โฮมไชยวงศ์ และวิลาพัฒน์ อรุณบุญลชาติ. (2558). การนิเทศกฤษฎีสำคัญสู่ความสำเร็จใน การบริหารจัดการหลักสูตร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มิถุนายน- ตุลาคม 2558, 70-77.
- [7] จุริพร กาญจนการุณ. (2559). ผลการดำเนิน โครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการใช้แผนที่ความคิด ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้, ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2559, 37-56.
- [8] ศรีวรรณ แก้วทองดี. (2562). แนวทางการพัฒนา ตนเองของครูในสถานศึกษา สหวิทยาเขตบึงสามพัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขา วิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.